

DAVLAT MAQSADLI DASTURLARINING DAROMADLARINI OSHIRISHDAGI O‘RNI

Egamnazarova Gulnoza Xolmurod qizi

TerDU “Iqtisodiyot kafedrası” o‘qituvchisi

gulnoza@tersu.uz

91-982-42-49

Annotatsiya. Ushbu maqolada aholi daromadlarini oshirish uchun bir qancha dasturlar yoritib berilgan. Bilamizki hozirgi kunda aholini bandligini ta’minlash, daromadlarini oshirish dolzarb muammolardan biri hisoblanadi. Shuningdek maqolada dasturlarning amal qilish doirasi hamda ahamiyati hamda amal qilish tartibi yoritib berilgan.

Kalit so‘zlar: davlat dasturlari, kambag‘allik, tadbirkorlik, kredit, yangi ish o‘rinlari, daromad tengsizligi, mulk, aholi daromadlari.

Абстрактный. В статье рассматриваются несколько программ по увеличению доходов населения. Мы знаем, что обеспечение занятости и увеличение доходов населения является одной из актуальных проблем сегодня. В статье также разъясняются масштабы и значимость программ, а также порядок их реализации.

Ключевые слова: государственные программы, бедность, предпринимательство, кредит, новые рабочие места, неравенство доходов, собственность, доходы населения.

Abstract. This article discusses several programs to increase the income of the population. We know that currently ensuring employment of the population and increasing their income is one of the urgent problems. The article also discusses the scope and importance of the programs, as well as the procedure for their implementation.

Keywords: population income, poverty, entrepreneurship, credit, new jobs, income inequality, property.

K I R I SH

Hozirgi kunda mamlakatimizda aholi daromadlarini oshirish dolzarb muammolardan biri hisoblanadi. Davlat tomonidan ham aholi daromadlarini oshirish bo‘yicha bir qancha ishlar amalga oshirilmoqda. Xususan, Konstitutsiyamizning 43-

moddasida “Davlat fuqarolarning bandligini ta’minlash, ularni ishsizlikdan himoya qilish, shuningdek kambag‘allikni qisqartirish choralarini ko‘radi.

Davlat fuqarolarning kasbiy tayyorgarligini va qayta tayyorlanishini tashkil etadi hamda rag‘batlantiradi¹” deb keltirilgan. Bundan ko‘rinib turibdiku mamlakatimizda davlat aholining bandligini ta’minlash hamda kambag‘allikni qisqartirish bo‘yicha vazifalarini o‘z ichiga olgan.

Shuningdek Konstitutsiyamizning 115-moddasida “O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi barqaror iqtisodiy o‘rinishni, makroiqtisodiy barqarorlikni ta’minlash, kambag‘allikni qisqartirish, aholi uchun munosib turmush sharoitlarini yaratish, oziq-ovqat xavfsizligini ta’minlash, qulay investitsiyaviy muhitni yaratish, hududlarni kompleks va barqaror rivojlantirish bo‘yicha choralar ko‘radi”² deb ta’kidlab o‘tilgan. Davlatimiz siyosatida ijtimoiy adolat va inson manfaatlarini ustuvor ekanligini ko‘rishimiz mumkin. Daromadlarni oshirish hamda kambag‘allikni kamaytirishni yagona yechimi yangi ish o‘rinlarini yaratish, tadbirkorlik ruhini uyg‘otish, kasbga yo‘naltirish kabi vazifalarni bajarishdan iborat.

A S O S I Y Q I S M.

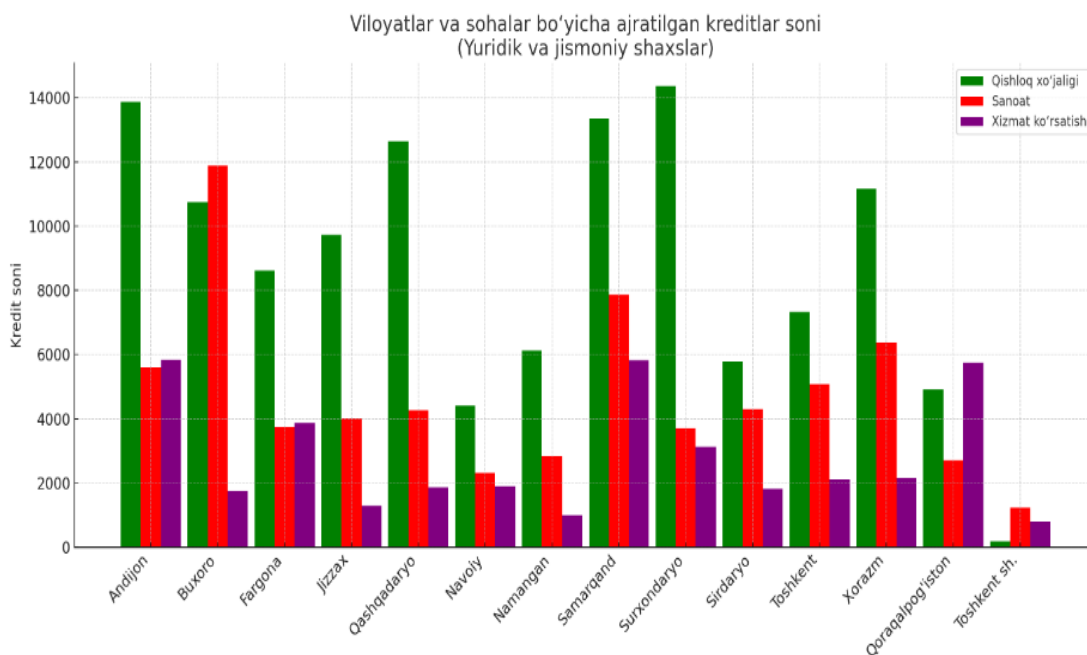
Barchamizga ma’lumki xalqimiz qadim-qadimdan ishbilarmonlik salohiyati, oilaviy tadbirkorlik, hunarmandchilik, kasanachilik kabi qo‘l mehnati orqali bajariladigan ishlarda ancha boy an’analarga ega. Shu sababli oilaviy tadbirkorlik qo‘llab-quvvatlash maqsadida 2018-yil 7-iyunda PQ-3777-son “Har bir oila - tadbirkor” dasturini tashkil etish bo‘yicha qaror qabul qilindi. Qarorga ko‘ra keng ko‘lamli ishlar amalga oshirildi.

Daromadlarni oshirishni kengaytirish maqsadida imtiyozli kreditlar oilaviy tadbirkorlik, daromad topishga qaratilgan muayyan mehnat faoliyati bilan shug‘ullanish va faoliyat turini kengaytirish istagini bildirgan aholi hamda tadbirkorlik subyektlariga yillik 8 foiz stavkada 3 — 6 oygacha bo‘lgan imtiyozli davr bilan 3 yildan ko‘p bo‘lmagan muddatga ajratiladi. 2020-yil 1-yanvardan boshlab kreditlar AT Xalq banki, “Mikrokreditbank” ATB va “Agrobank” ATB orqali O‘zbekiston Respublikasi Markaziy bankining asosiy stavkasida, 2022-yil 1-yanvardan boshlab tijorat banklari tomonidan bozor tamoyillari asosida mustaqil ravishda o‘rnatiladigan stavkalarda berildi.

Kreditlar bog‘dorchilik, uzumchilik va limonchilikni tashkil etish uchun 3 yilgacha imtiyozli davr bilan 7 yilgacha muddatga, chorvachilik (qoramol, qo‘y, echki) uchun 1 yilgacha imtiyozli davr bilan 3 yilgacha muddatga berilishi belgilab qo‘yilgan.

¹O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi 01.05.2023

²O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi 01.05.2023

1-rasm. Viloyatlar va sohalar bo'yicha ajratilgan kreditlar soni³
(01.01.2025 y holatiga)

Ushbu 1-rasmda umumiy ma'lumotlarni tahlil qiladigan bo'lsak qishloq xo'jaligi sohasiga ajratilgan kreditlar barcha viloyatlarda eng yuqori ulushga ega. Sanoat sohasi uchun kreditlar o'rtacha darajada ajratilgan. Xizmat ko'rsatish sohasida boshqa sohalarga qaraganda kamroq kredit olgan. Viloyatlar bo'yicha kredit taqsimotini ko'rib chiqsak *eng ko'p kredit ajratilgan viloyatlar Samarqand (27036 ta), Andijon (24 393 ta), Surxondaryo (21 197 ta)* bo'lib, ushbu viloyatlar qishloq xo'jaligi va xizmat ko'rsatish sohaslarida yuqori kredit olgani bilan ajralib turadi.

Eng kam kredit ajratilgan hududlar esa Toshkent shahri (2206 ta) bo'lib, shaharda tadbirkorlar boshqa moliyaviy manbalardan ko'proq foydalanishi yoki kredit talabining nisbatan pastligi bunga sabab bo'lishi mumkin. Navoiy (8628 ta) bunga sabab aholisi kamligi va ishlab chiqarishning o'ziga xosligi bunga ta'sir qilgan bo'lishi mumkin.

Sohalar kesimida tahlil qiladigan bo'lsak, ayrim hududlarda qishloq xo'jaligi an'anaviy ravishda rivojlangan bo'lib, bu sohani moliyaviy qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyatga deb hisoblangan va bu hududlar qishloq xo'jaligi sohasida eng yuqori kreditlar olgan: *Surxondaryo (14 361 ta), Samarqand (13 346 ta), Qashqadaryo (12 640 ta)*.

³ <https://xb.uz/page/ochiq-malumotlar> sayti ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tayyorlandi

Shuningdek sanoat sektori mamlakatning yetakchi tarmog'i hisoblanadi. Sanoatda qishloq xo'jaligida olingan mahsulotlarga ishlov berish va ularni qayta ishlash bilan band korxonalar faoliyat yuritadi. Sanoat kengaytirilgan takror ishlab chiqarishning asosini tashkil etadi va industrial o'sishni ta'minlaydi. 1-rasmda sanoat sektori bo'yicha eng yuqori kredit olgan *Andijon (11 890 ta)*, *Samarqand (7 868 ta)*, *Farg'ona (6 383 ta)* viloyatlar sanoat ishlab chiqarishi rivojlangan hududlar bo'lib, yirik zavod va ishlab chiqarish korxonalariga kreditlar berilgan.

Xizmat ko'rsatish sohasi bugun butun dunyoda eng serdaromad tarmoq hisoblanadi. Mamlakatimizda ham ushbu yo'nalishni yanada rivojlantirish, xizmat ko'rsatish sohasida faoliyat yuritayotgan tadbirkorlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlashga alohida e'tibor qaratilmoqda. Yuqoridagi rasmda xizmat ko'rsatish sohasi bo'yicha eng yuqori kreditlar *Xorazm (5 750 ta)*, *Samarqand (5 822 ta)*, *Qashqadaryo (1 865 ta)* viloyatlarida asosan turizm, savdo va transport xizmatlarini rivojlantirish uchun yo'naltirilgan.

X U L O S A

Yuqoridagi izlanishlar natijasida shunday xulosa qilishimiz mumkinki, ushbu dasturlar aholining daromadlarini oshirishda davlatning rolini mustahkamlashga xizmat qiladi. Tahlillarimizda ko'rib chiqqanimizga qarab qishloq xo'jaligi sohasi eng katta ulushga ega, lekin uning samaradorligini oshirish uchun kreditlardan oqilona foydalanish zarur. Ya'ni olingan kreditlardan foydalanish samaradorligini baholash tizimini tashkillashtirish kerak. Sanoat sektoriga ajratilgan kreditlarni oshirish kerak. Xizmat ko'rsatish sohasi uchun kreditlar nisbatan kam ajratilgan, bu esa kichik biznes va xizmat sektorini qo'llab-quvvatlash zarurligini ko'rsatadi.

F O Y D A L A N I L G A N A D A B I Y O T L A R

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi 01.05.2023
2. "Har bir oila -tadbirkor" dasturini tashkil etish bo'yicha Prezident qarori 2018-yil 7-iyunda PQ-3777-son
3. <https://xb.uz/page/ochiq-malumotlar>
4. www.lex.uz
5. <https://gov.uz/oz/bv>